

Vresrosen sprider sig i strandnaturen vid Östersjön och klimatförändringens effekter börjar konkretiseras

I hotbedömningen delades Östersjöns kust in i 45 naturtyper, varav 58 procent bedömdes som hotade och 15 procent som nära hotade. Endast en dryg fjärdedel (27 procent) bedömdes som livskraftiga. De viktigaste orsakerna till att vissa naturtyper har blivit hotade är igenväxning av stränder, som beror på övergödningen av Östersjön samt det luftburna nedfallet av övergödande ämnen, byggande samt slitage av vegetationen i populära rekreationsområden. Klimatförändringens effekter är redan en lika stor framtida risk som övergödningen, och när det gäller främmande arter är särskilt spridningen av vresrosen ett ökat hot mot många strandnaturtyper.

Kustzonen är som bredast i skärgården i sydväst och som smalast vid Bottenhavet. Strandlinjen vid den finska kusten är cirka 46 000 kilometer lång och det finns ungefär 97 000 öar. De dominerande strandtyperna är klipp- och moränstränder. Sand- och grusstränder är inte lika vanliga. Många av naturtyperna vid kusten är av naturen små och känsliga för förändringarna i miljön. Då havsnivån på grund av klimatförändringen stiger är det svårt för dessa naturtyper att förflytta sig om det står till exempel åkrar eller byggd miljö i vägen.

Våra mest hotade kustnaturtyper är bland annat dyner med kråkris, som har bedömts som akut hotade, samt sandstränder och driftvallar som består av blåstång eller bandtång, som har bedömts som starkt hotade.

Vresrosen fortsätter att invadera stränderna – bekämpning behövs!

Vresrosen, som ursprungligen härstammar från Stillahavskusten i östra Asien, sprider sig i allt snabbare takt vid vår kust. Den kan etablera sig på många olika platser; de mest omfattande förekomsterna bildas på sandstränder, i dyner med strandråg och på torrängar. Även på stenstränder och till och med i klippsprickor bildas vegetation som främjar spridningen.

Frivilliga hjälper till att utrota vresrosen på Jussinkari i Borgå.

Vresrosen växer redan till och med i den yttersta skärgården. Man har bekämpat vresrosen på olika håll i Finland under de senaste åren med goda resultat. Det behövs allt större ansträngningar för att begränsa spridningen och även stöd för att organisera bekämpningsarbetet.

Sandstränderna och dynerna blir slitna och övergödda, men vården ger resultat

Sandstränderna och dynerna har ett stort rekreativvärde för människor, vilket samtidigt innebär att stränderna slits och att den ursprungliga floran och faunan försvinner. Å andra sidan hotas sandstränderna av övergödningen av Östersjön samt den därav följande spridningen av vass.

En öppen sandstrand växer så småningom igen när de fleråriga växterna sprider sig. Foto: Terhi Rytteri.

Den trådalgs- och vassmassa som samlas på stränderna bildar ett växtunderlag, med hjälp av vilket de fleråriga växterna och buskarna kan sprida sig på stranden. I och med igenväxningen kan den öppna sandstranden helt försvinna. Särskilt hotade är de sandstränder som ligger vid skyddade vikar. Sandsträndernas och dynernas situation kan förbättras genom att avlägsna vassen och andra växter som sprider sig kraftigt.

Ett exempel på klimatförändringens effekter: Vad händer med driftvallar som bildats av växtmaterial?

Klimatförändringen påverkar Östersjöns kust och stränder på många sätt. Blåstång och bandtång är nyckelarter som är viktiga för Östersjöns ekosystem och som bildar skogar och ängar under vattnet. De erbjuder många havsdjur skydd, näring och lekplatser. Blåstången och bandtången spelar en viktig roll även efter att de har dött. När stormen för lösa skott i land och skotten förmultnar på stranden bildas driftvallar bestående av organiskt material, som är en viktig livsmiljö för många ryggradslösa djur, växter, snokar och fåglar.

De sannolika förändringar som klimatförändringen för med sig, såsom uppvärmningen av havsvattnet, den ökade urlakningen av näringsämnen på grund av större nederbördsmängder samt minskningen av salthalten på längre sikt, kan i väsentlig grad försämra blåstångens och bandtångens levnadsförhållanden under vattnet. Om detta händer, kommer det inte heller att bildas några nya driftvallar på stränderna.

Mer information

Äldre forskare **Terhi Rytteri**, Finlands miljöcentral, tfn 0400 148 692, fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Skyddsbiolog **Kasper Koskela**, Forststyrelsen, tfn 0400 322 440, fornamn.efternamn@metsa.fi